

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Keith Stuart
A BOY MADE OF BLOCKS

Copyright © Keith Stuart 2016
First published in Great Britain in 2016 by Sphere, an imprint of Little,
Brown Book Group

This edition published in 2016 by Sphere

Translation Copyright © 2017 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-01944-5

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Kit Stjuart

BIO JEDNOM
JEDAN
DEČAK

Prevela Bojana Veselinović

Beograd, 2017.

Morag, Zaku i Albiju, zbog svega

Prvo poglavlje

Otuđen sam.

To je prva misao koja mi prolazi kroz glavu dok izlazim iz kuće, prelazim ulicu i ulazim u naš stari, dotrajali karavan. Ispravnije bi možda bilo reći da smo se otuđili, no za to sam, ipak, ponajviše ja kriv. U retrovizoru, na pragu kuće, vidim svoju ženu Džodi, neuredne, zamršene kose. Pored nje, glave zagnjurene u njen bok, stoji naš osmogodišnji sin, Sem. Pokušava istovremeno da pokrije i oči i uši, ali znam da to nije zbog toga što ne želi da vidi kako odlazim. Očekuje zvuk motora, koji je za njega previše bučan.

Podižem ruku u znak izvinjenja, onako kao kad slučajno izletite pred nekoga na raskrsnici. Okrećem ključ i polako krećem. Uto se kraj suvozačkih vrata pojavi Džodi i blago kucne po staklu. Spuštam prozor.

„Čuvaj se, Alekse“, kaže. „I sredi se, molim te. To je trebalo da uradiš još pre nekoliko godina, kad smo bili srećni. Da jesi, možda... Ne znam. Možda bismo bili srećni i sada.“

Oči su joj pune suza. Ljutito ih briše nadlanicom. A onda me pogleda. Izraz mog lica, na kom se ocrtava tuga, griža savesti, kao da iznenada stišava njen bes. Svetlucavi prodorni pogled donekle omekša.

„Sećaš li se kampovanja u Kambriji?“, pita. „Kad su nam koze pojele šator, a ti dobio rovovsko stopalo? Šta god da nam se dešava sada, ne može biti gore od toga, zar ne?“

Čutke klimam glavom, ubacujem u brzinu i krećem niz ulicu. Kad ponovo pogledam u retrovizor, vidim da su se Džodi i Sem već vratili unutra. Ulazna vrata su zatvorena.

To je to, dakle. Deset godina zajedničkog života, a uskoro bi svemu mogao doći kraj. Sedim u sranju od auta, vozim, a nemam pojma kud.

Sem je bio lepa beba. Oduvek je bio lep. Rodio se s gustom smeđom kosom i velikim mesnatim usnama – ličio je na sićušnog Mika Džegera bez kontrole nad telesnim funkcijama.

Od samog početka bio je naporan. Nije hteo ni da jede ni da spava. Samo je plakao; plakao bi kad bi ga Džodi držala u naručju i plakao bi kada bi ga odneli. Kao da je bio besan što je došao na svet. Tek nakon više od dvadeset četiri sata konačno je posisao malo mleka. Slomljena i očajna Džodi držala ga je na grudima i ridala od olakšanja. Posmatrao sam ih, sav ispijen i zbunjen, čvrsto držeći kesu punu čokoladica i časopisa, poklona krajnje nepotrebnih novopečenoj majci. Brzo sam uvideo da ne postoji ništa što bih mogao da joj dam da bi joj bilo lakše. To je bilo to. To je bio naš novi život.

Prava ludnica.

„Možeš da ostaneš koliko god želiš, brate“, kaže mi Den kada se, dvadeset tri minuta kasnije, pojavim kod njega. Znao sam da će mi se Den naći... ili da će bar biti kod kuće, jer se nedeljom po podne obično oporavlja od nečega – od otvaranja novog kluba, neobaveznog seksa, ili uzbudljive kombinacije i jednog i drugog.

„Možeš da budeš u sobi za goste“, kaže dok ulazimo u lift. „Imam tu negde dušek na naduvavanje. Doduše, možda ispušta vazduh. Kad bolje razmislim, svi su takvi. Da li si ikada spavao na dušek u naduvavanje koji ne ispušta vazduh? Nema šanse, zar ne? Izvini, nisi sada sposoban da razmišljaš o tome. Kapiiram.“

Stojim na ulaznim vratima, pogubljen, i dalje držim u ruci najki sportsku torbu, u kojoj je sva moja odeća, laptop, nekoliko diskova (šta će mi?), neseser i fotografija Džodi i Sema koju sam snimio pre četiri godine na odmoru u Devonu. Sede na plaži i osmehuju se, ali sve je to samo privid. Čitava ta nedelja bila je poput košmara, jer Sem nije mogao da spava u čudnom novom krevetu s nepoznatim teškim čebetom, a i prestravili su ga galebovi. Zato je spavao s nama, vrpoljeći se i budeći se čitave noći – i tako svake noći – pa smo na kraju bili toliko umorni da smo jedva mogli da izađemo iz kamp prikolicе. Nakon toga nismo baš često išli na odmor.

„Hoćeš da izađemo da se napijemo?“, predloži Den.

„Ovaj... je l' u redu da ostavim stvari u sobi, pa da samo malo posedimo?“

„Naravno. Staviću vodu za čaj. Mislim da imam neki keks. Prilično sam siguran da imam keks.“

Den odlazi u kuhinju, a ja se odvlačim u gostinsku sobu, bacam torbu na pod i strovaljujem se na kancelarijsku stolicu pored njegovog kompjutera.

Bio jednom jedan dečak

Na trenutak razmišljam da ga upalim i pošaljem Džodi imejl, ali ipak se odlučujem da zurim kroz prozor. Mislim, šta bih mogao da napišem? „Hej, Džodi, izvini što sam nam sjebao brak. Ima li šanse da zaboravimo ovih poslednjih pet godina? He-he.“

Činjenica je da više ne umem ni da razgovaram s njom, a kamoli da joj napišem imejl. Praktično čitav brak proveli smo zabrinuti zbog Sema – zbog njegovih ispada, ćutanja, dana kada bi se drao na nas, dana kada bi se zavukao u krevet i izbegavao svaki kontakt. Iz dana u dan, iz meseca u mesec, pokušavali smo da predvidimo narednu epizodu. I dok smo se borili sa svim tim, ono što je povezivalo Džodi i mene nekako je izbledelo. Pošto sam sada daleko od Sema, iako je prošlo samo nekoliko sati, čudno se osećam; napetost je nestala, ali je njeno mesto već počela da ispunjava tuga. Priroda ne podnosi emotivni vakuum.

Iz Denovog stana na sedmom spratu zgrade novog elegantnog kompleksa na obodu grada vidi se čitav Bristol kako se pruža ka horizontu: panorama kamenih viktorijanskih terasa, crkvenih zvonika i poslovnih zgrada iz šezdesetih godina koji se međusobno tiskaju poput nestrpljivih putnika u gradskom prevozu. Tu je na hiljade domova u kojima žive porodice – porodice koje se nisu upravo raspale.

Pada mi na pamet da opijanje možda i nije loša ideja. Ali čak i dok samo razmišljam o tome, oči mi se magle i treba mi nekoliko sekundi da shvatim šta se dešava. Aha. Plačem. Niz lice mi klize džinovske suze, ostavljajući za sobom vlažne tragove, nos mi slini, tresem se.

„Čaj je gotov!“, viče Den iz hodnika. „Mislio sam da imam čokoladni hobnob, ali pronašao sam samo ovo pakovanje rič tija*“. Nisam siguran da je to dostojna zamena.“

Pojavljuje se na vratima, spušta pogled i vidi me na podu kraj stolice. Sedim prekrštenih nogu, glave zagnjuren u šake, i ridam.

„Dobro de“, kaže polako spuštajući čaj na radni sto. „Potražiću još malo taj hobnob.“

Odlučujemo da se ipak ne napijemo.

Kasnije te noći sanjam kako tonem u mulj grozne crne močvare iz koje nema izlaza. Budim se boreći se za vazduh, uveren da je reč o strašnoj manifestaciji

* „Hobnob“ i „rič ti“ (eng. *Rich Tea*) – vrste keksa koji se proizvode u Velikoj Britaniji. (Prim. prev.)

mog emotivnog stanja – ali onda shvatam da se dušek ubrzano izduvava i da bukvalno tonem. Toliko o podsvesti.

„Kako sam dospao ovde?“, pitam se dok vazduh iz dušeka proizvodi zvuke poput šteneta koje ima gasove. Znae već kako to izgleda kad vagate o svom životu u tri ujutro: sve se vrti oko grešaka koje ste napravili, pukotine promašaja pružaju se u prošlost, poput naprslina u loše omalterisanom zidu – čak i u mraku možeš da vidiš odakle polaze. Barem misliš da možeš. Obično se ispostavi da je izvor neuhvatljiv i da se neprestano premešta – poput rupe u dušek u naduvavanje. Drevni grčki filozofi imali su običaj da kažu „upoznaj sebe“. Sećam se kad sam na fakultetu učio o Edipu – njegov zločin bio je što nije znao da je po rođenju odvojen od roditelja i da je zbog toga trebalo dobro da pazi da ne ubija strance na koje nailazi i da ne kreše ženu dvostruko stariju od sebe. Ali ko zaista poznaje sebe? Ne mislim, naravno, da svi pravimo životne greške poput Edipa – on je bio baš sjeban. Ali ko istinski zna zašto radimo sve što radimo? Ja sam se zaglavio na poslu koji mrzim, radim po čitav dan, uveče se odvučem kući, a sebi kažem da to radim jer nam je potreban novac, jer nam je potrebna sigurnost. Sem ide na terapiju kod logopeda, a Džodi ne može da radi jer mu je neprestano potrebna – kod nje trči kada se uplaši vlastitog ponašanja. Ja smušeno stojim u pozadini, brinući i nudeći beskorisnu pomoć. Kako mogu sve ponovo da povežem?

Negde oko četiri ujutro zapadam u stanje polusvesti koje ću velikodušno nazvati snom. Međutim – bar se meni tako čini – za samo nekoliko minuta svetlost prodire kroz roletne: ponedeljak ujutro je i na vratima stoji Den u tesnim crnim boksericama *kalvin klajn* i halapljivo jede kukuruzne pahuljice iz činije.

„Ideš li na posao?“, pita. „Mogu da ti ostavim ključ. Ja moram da krenem za desetak minuta. Pomažem Krejgu oko nekog veb-sajta koji pravi... za onu diskografsku kuću u Stouks Kroftu. Posluži se kornflejksom i kafom. Jesi li dobro? Izgledaš malo bolje danas. Mislim, izgledaš kao govno, ali bar ne plačeš.“

Odlazi da se istušira. Proveravam telefon; stigle su mi dve poruke, ali nijedna nije od Džodi. Poslao ih je Daryl s posla. U jednoj piše: Dolazi na posao, imam dve nove žrtve za tebe. Druga kaže: Izvini, hteo sam da kažem „klijente“. Obe brišem.

Oblačim se, izlazim i krećem ka gradu. Sunce sija nisko iznad stambenih zgrada, njegova svetlost se odbija od stakla i bleštavog betona. Pre dvadeset

Bio jednom jedan dečak

godina u ovom kraju mogle su se videti samo trošne fabrike i prazni placevi zatrpani đubretom i obrasli korovom. Onda je došlo do ekonomskog buma i odjednom je to postao luksuzni kvart. Dok si rekao keks, pretvorio se u futurističku stambenu četvrt, džinovsku matičnu ploču stambenih zgrada u lažnom brutalističkom stilu, s gomilom „stanova-kapsula“ za mlade stručnjake u usponu.

Upoznao sam mnogo takvih ljudi. Pomogao sam im da se nastane ovde. Na listu mojih grehova dodajte i to da sam hipotekarni savetnik. Moj posao je da procenim veličinu nada i snova naših klijenata u odnosu na tržište nekretnina i njihovu ušteđevinu. Drugim rečima, ubeđujem ljude da sve što će ikada zaraditi ulože u garsonjeru u kojoj nemaš gde da okačiš čak ni sliku mačke koju si daunloudovao na mobilni. Taj posao je umnogome sličan roditeljstvu. Da vidimo šta imate i šta možete sebi da priuštite; ali bez preterivanja, moramo biti razumni. Koju imovinu posedujete? Imate li bogate rođake? Zajedno prolazimo kroz budžet. Mladi parovi, tek venčani ili s bebom na putu, sabiraju svoje oskudne resurse. Upućuju mi pačenički pogled pun nade. Da li je ovo dovoljno? Najčešće nije. Jedino rešenje je da još nekoliko godina iznajmljuju stan, da bi uštedeli. Svakog dana prolazim kroz istu proceduru. Sistem je truo; postoje čitavi kvartovi u kojima mladi nemaju nikakve šanse da kupe stan. Zato se sele daleko od svojih porodica. Ne znam gde.

Tu sam već osam godina, tu sam prošao kroz ekonomski bum i recesiju, a onda i kroz preporod. Trebalo je da to bude samo usputna stanica. Kancelarijski posao koji će platiti račune dok ne naiđe nešto bolje. No spotakao sam se na stazi karijere i nisam uspeo da ustanem. Ispostavilo se da sam dobar u tome – saosećajan prema siromašnima, od pomoći bogatima. Veoma sam strpljiv s klijentima koji se ne razumeju u ono o čemu pričaju – to je veština koju sam stekao u filozofskim debatama koje sam tri godine vodio s ljudima koji su mislili da je Niče u pravu. Kada se finansijske koc-kice sklope, sklopim posao; kada se ne sklope, nežno odbijem klijenta. Međutim, ovo što se dešava kod kuće nije nešto što mogu da sredim pomoću kompjutera i pristupa nacionalnom hipotekarnom tržištu.

Nema načina da to sredim.

Kratka šetnja preko Ejevona i duž pristaništa i već sam na poslu, u maloj nezavisnoj agenciji za prodaju nekretnina po imenu Stounviks, uglavljenoj između paba i sendvičare u prenatrpanoj, staroj četvrti u centru grada. Dario je tu, za stolom najbližem prozoru, u jeftinom, naelektrisanom odelu iz

Topmena i s navlaženim razbarušenim pramenovima kose koji se presijavaju na sunčevoj svetlosti.

„De si, ortak?“ kaže, ne odvajajući pogled od kompjutera. Daryl ima dvadeset i kusur godina i odaje utisak promišljene odlučnosti, ali je istovremeno naporno razdragan, i to neprestano. Taj momak bukvalno ne bi mogao da se bavi nijednim drugim poslom osim nekretninama. Negde u njegovom kompjuteru postoji tabela s planovima prodaje za narednih trideset godina. Kad god sklopi kupoprodajni ugovor, to mora da razglasi na sva zvona. Prava je tragedija što se rodio devedesetih, a ne pred kraj šezdesetih. Trebalo je da bude mladi tačerovac. Zaslužuje prepuni rokovnik i golf GTI. Umesto toga ima pametni telefon i korsu. Žao mi ga je.

Odgovorim mu mrmljajući i popnem se škripavim drvenim stepenicama do moje kancelarije. A onda pozovem Džodi.

„Zdravo, ja sam.“

„Zdravo.“

„Šta ima novo? Kako je Sem?“

„Dobro je. U školi je. Plakao je sve vreme dok smo išli tamo – čak i nakon što sam imitirala sve likove iz *Priče o igračkama*. Tresnuo me je po ustima dok sam imitirala Baza Lajtjera. Da budem iskrena, nisam briljirala. Gospođa Anson rekla je da će pripaziti na njega.“

„A ti, jesi li dobro?“ pitam.

Nastupa duga pauza. Dženet, sekretarica, proviruje kroz vrata i pravi pokrete kao da pije iz šolje. Klimnem glavom i podignem palac.

Kancelarija je poluprazna. Stari tamnocrveni tepih, prljavi prozor koji gleda na mali parking iza zgrade. Na zidu je nekad stajala slika viktorijanskog Bristola, ali skinuo sam je i okačio fotografiju Le Korbizjeove Vile Savoja da bih ispao pametan i nervirao druge. Tu je i ormarić za kartoteku, a na njemu desetak zahvalnica od mladih parova koji su, uz ogromne dugove, pronašli mesto gde će se skrasiti.

„I, šta ćemo?“ pita Džodi.

„Ne znam. Nikad ranije nisam bežao od kuće. Izvini, molim te, moram da prekinem, evo ulazi mi novi par.“

U trenutku kad spuštam slušalicu, stiže Dženet sa čajem. Čutke spušta šolju na sto, upućuje mi saosećajni pogled i izlazi. Sve je čula. Ostali će saznati za deset minuta. Napustio sam ženu i autističnog sina.

Na trenutak sam pomislio da sam izbegao porodičnu agoniju, ali prevario sam se. Sat vremena kasnije odlazim u grad na ručak i upadam u malu sendvičaru gde smo Džodi i ja često vodili Sema. Uprkos podnevnoj gužvi,

Bio jednom jedan dečak

spazim Džodi kako sedi za stolom sa svojom prijateljicom Kler. Zaverenički se nagingu jedna ka drugoj iznad dve srednje kafe s mlekom. Prilazim, probijajući se kroz gomilu mladih mama i studenata. Ne vide me.

„Tako je distanciran“, kaže Džodi. „Kod kuće uopšte ne mogu da se oslonim na njega. Uvek ima nešto drugo da radi.“

„Je li probao kod psihologa?“, pita Kler. „Mislim, da li se ikada pozabavio time što mu se desilo?“

Džodi i Kler, naravno, pričaju o SVEMU. Naravno da su se našle ovde za vreme ručka da seciraju naš odnos. Imaju tu neusiljenu, spontanu iskrenost za koju većina muškaraca nije sposobna. Znače ono: „Uzmi malo ovog kolača s limunom, odličan je, i pričaj mi usput o emocionalno-apokaliptičnom raspadu tvog devetogodišnjeg braka.“

„Zdravo“, kažem pokunjeno.

Obe podižu pogled, pomalo zatečene.

„O, zdravo, Alekse“, odgovara Kler. „Baš smo pričale o tebi.“

„Čuo sam“, kažem. „Mogu li nakratko da popričam sa Džodi?“

„Naravno. Ionako sam se spremala da krenem. Vidimo se kasnije, Džodi, važi?“

Džodi ćutke klima glavom. Sedam. Igra se s praznom kesicom od šećera pored šolje.

„Pretpostavljam da Kler sve zna“, kažem.

„Da. Teško mi je, moram da pričam s drugaricama, Alekse. Pošto nas dvoje ne pričamo. Ne možemo više tako. Umorna sam. Umorna sam više od svega.“

„Znam, znam. Imao sam mnogo posla, to je sve; pod velikim smo pritiskom. Žao mi je što se nisam našao tebi i Semu. Žao mi je što nisam tu da brinem o njemu. Sve je tako...“

„Teško?“, dovršava Džodi moju rečenicu. „Nego šta je nego teško, Alekse. Dozlaboga je teško. Ali potreban si mu.“

„Znaš kako je ponekad nedeljama dobro? Presladak je tada. A onda se iz čista mira vrati na staro. To je najgore. A ja svaki put pomislim da smo ostavili to iza sebe. Sve to, i posao...“

„Daj, Alekse, nije do posla, već do tebe.“

„Znam.“

„Eto zbog toga, Alekse. Zbog toga mi treba malo vremena. Sem ne može da podnese kad se nas dvoje svađamo. Mama se ponudila da dođe ako mi bude bila potrebna pomoć, a tu je i Kler. Ti moraš da se dovedeš u red.“

„A šta ćemo sa Semom i njegovom školom? Imamo samo nekoliko meseci da odlučimo da li ćemo ga prebaciti u drugu.“

A šta ćemo sa Semom? Ah, kako te reči oslikavaju naš život. Sem je planeta zabrinutosti i zbunjenosti oko koje se vrti veći deo našeg bračnog života. Pedijatar nam je prošle godine, nakon meseci i meseci ispitivanja i razgovora, rekao da je na gornjem kraju autističnog spektra. Na funkcionalnijem kraju. Jednostavnijem. Plićem. Ima problem s jezikom, plaši se ljudi, ne podnosi buku, opsednut je određenim stvarima i postaje agresivan kad ga nešto zbunjuje ili plaši. Ali skrivena poruka bila je: u odnosu na druge roditelje, dobro ste prošli.

Tačno je, dijagnoza nam je donela olakšanje. Bar smo znali kako to da nazovemo! Kad vrišti i opire se na putu do škole, krije se ispod stola u restoranu, odbija da zagrlji ili registruje rođake, prijatelje ili bilo koga osim Džodi, to je autizam. Autizam je kriv. Počeo sam autizam da doživljavam kao nekog zlog duha, poltergajsta, demona. Ponekad stvarno izgleda kao da smo likovi iz *Isterivača đavola*. Ima dana kada me ne bi iznenadilo da glava počne da mu se okreće u 360 stepeni dok povraća zelenu sluz svuda po sobi. Barem bih mogao da kažem: „U redu je, to je zbog autizma – a ta zelena sluz može da se očisti toplom vodom“. Ali to je sve što dobijate od toga što znate dijagnozu. To vam neće pomoći da spavate, neće vas sprečiti da budete besni i frustrirani kad neki predmet poleti ka vama ili bude razbijen. Neće vas sprečiti da strepите za svoje dete i njegov život; za to šta će biti s njim za deset godina, dvadeset, trideset. Zbog autizma ne postojimo Džodi i ja, postojimo Džodi, ja i Semov problem. Takav osećaj imam. Ali ne smem to da izgovorim. Jedva se usudim i da razmišljam o tome na taj način.

„Uz Sema i sve ostalo...“ Ne uspevam da završim rečenicu, ali i to je dovoljno.

„Znam. Ali i ti treba da potražiš pomoć. Ili da počneš da se suočavaš sa stvarima. Zašto ne bi svratilo u nedelju da ga vidiš? Dođi i izvedi ga napolje.“

Nespretno vrtim telefon u ruci. Već vidim Sema u parku kako plače, beži. Istrčava kroz kapiju. Istrčava na put.

„To bi moglo da bude teško izvodljivo, možda ću morati da radim.“

Vidim njen čelični pogled, iz njega seva bes, to je očigledno, uprkos gužvi i graji u kafiću.

„Doći ću, naravno“, kažem.

„Možemo tada da popričamo o školi.“

„Da. Može tako.“

„Zdravo, Alekse. Čuvaj se.“

„I ti. Žao mi je. Mnogo mi je žao.“

Drugo poglavlje

Budim se uplašen. Sanjao sam mog brata Džordža – ponovo. Obliven sam znojem i teško dišem. Krenuo sam rukom da potražim Džodi, ali dušek se izduvao, pa sam ležao na ruci, koja je potpuno utrнула. Panično se uspravljam i pomahnitalo mlatim rukom naokolo, udarajući beskorisnim udom čas o zid, čas o nogaru Denovog radnog stola. Trebalo je nekoliko trenutaka da mi se vrati osećaj – da shvatim da nisam kod kuće, da sam kod Dena i da sam u gostinskoj sobi, sâm. Dušek ispušta otužni zvuk „pffft“, kao da mi se ruga.

Petak, jutro. Den u kupatilu peva pesmu Tejlor Swift *Shake It off*, a ja se ne usuđujem da pomislim koja radnja prati taj nastup. Sedeći na dušku, preturam po torbi u potrazi za odećom, a potom odlazim u dnevnu sobu čija balkonska vrata vode na malenu terasu na kojoj je Den uspeo da uglavi dve stolice na rasklapanje. U ćošku se nalazi minijaturna kuhinja sa šporetom, frižiderom, mašinom za pranje veša i sudoperom, i to sve blistavo belim. Den ih ne koristi često. Ostatak prostorije čini haotična kombinacija Ikeinog nameštaja, stripova, konzola i muzičkih uređaja. Veći deo zida zauzima LED TV s ekranom od pedeset dva inča. Na ekranu je pauziran *Grand theft auto V*, usred pucačine. Kad bi ljudi koji su projektovali ovu zgradu mogli da vide kako Den živi, verovatno bi jedni drugima bacili kosku. Upravo takvog modernog tipa imali su na umu. Modernog tipa koji ne mari što nema dovoljno mesta da u isto vreme otvori frižider i rernu, i što u sudoperu ne može da stane veća posuda za ispiranje sudova. Den umesto nje koristi veliku kutiju od margarina. I to je u redu, jer on ne pere ništa drugo osim šolja. Jede po restoranima i kupuje japanske instant rezance ili supu. Nemam pojma otkud mu pare za ovu momačku gajbu iz snova. Pomalo me užasava

kako živi, besciljno lutajući od projekta do projekta, skaćući preko provajlije moderne ekonomije. Ja to ne bih mogao. Sada ne bih. Posle Džordža – posle onoga što se desilo Džordžu – zaboravio sam na svoje ambicije. Sve se smračilo; mogućnosti su se zatvarale preda mnom, kao da sam bio iza zatvorskih zidova. Reda radi završio sam fakultet, a onda sam išao od jednog sigurnog, prozaičnog posla do drugog. Den je, međutim, oduvek imao ortake u raznim kreativnim agencijama koji bi ga zvali da im pomogne oko izrade veb-sajta, ili otvaranja nekog kluba, ili sređivanja nove prodavnice. Ali ne znam kako im tačno pomaže. Đubre jedno, međutim, ima toliko šarma da ga stalno zovu. Bristol je grad gde uvek ima novih događaja, gde malo-malo pa se otvori neki novi umetnički centar ili pop ap zanatski centar napravljen od brodskih kontejnera. Den kao da zna sve bitne ljude; uvek je u žiži zbivanja.

Ja sam, naravno, užasno ljubomoran na njega, oduvek sam bio – još otako se, kad sam imao sedam godina, njegova porodica doselila u kuću do moje, dovezavši se kobaltnoplavim be-em-veom serije 5. Iz kola se iskotrljao Den, bistri petogodišnjak napredan za svoje godine, u crvenim farmerkama i žutoj lakost majici. Dok smo Ema, Džordž i ja iz dvorišta posmatrali naše nove glamurozne komšije, Den je nonšalantno došetao do nas.

„Zdravo, ja sam Den. Šta se to igrate? Jel' mogu i ja da se igram?“ upitao je ležerno.

I odmah nam se svideo, baš kao i svakom drugom ko ga je upoznao. A ja, koga ja znam? Znam Džodinu drugaricu Kler i njenog muža Meta, koji imaju četvoro dece i otprilike se samo njima bave. Znam agente za prodaju nekretnina i hipotekarne savetnike. Znam Džodi i Sema. I to je to. Zašto nisam uspeo da postignem više od toga? Šta se, pobogu, desilo?

Sem. Sem se desio.

Stižem na posao, proveravam imejlove i otkrivam da u 13 časova čitava kancelarija ide u pab na obavezni ručak. Ja, Daril, Dženet, agenti Pol i Kejti, i menadžer Čarls. Pol i Kejti su u kasnim tridesetim, a ponašaju se kao da su u braku već trista godina. Nerazdvojni su. Nemaju dece. Kuće su im deca. To su možda čak i sami rekli jednom prilikom, ne sećam se. Jedno drugom se obraćaju kao da je njihova veza duga transakcija na tržištu nekretnina – odsečnim, poslovnim tonom. Ponekad ih nehotice zamišljam u toku seksa, Pol je gore i viče: „Razmenićemo, razmenićemo... RAZMENILI smo!“ Ne mogu više očima da ih vidim. Čarls je u četrdesetim; on je, moglo bi se reći,

Bio jednom jedan dečak

drugorazredni igrač na lokalnom tržištu nekretnina. Do sada je već trebalo da bude regionalni menadžer u nekom ogromnom nacionalnom lancu ili barem kodirektor našeg bednog biznisa. A on je i dalje u filijali i bakće se prodajom; kosa mu se proređuje, koža mu je sve mlohavija. U drugoj fioci radnog stola drži flašicu viskija – to nam je svima Dženet rekla. Propala prodaja? Malo gucne, da smiri živce, i to je to. O, molim te, bože, da ne završim kao on.

Odabrali smo *Kings hed*, prelepu tudorovsku gostionicu u kaldrmisanoj ulici blizu pristaništa. Unutra, međutim, liči na svaki drugi britanski pab. Zatvoreni drveni šank s mrljama od isprosipanog pića, svetlucava slot-mašina u čošku, smrad koji se širi iz muškog ve-cea, uprkos tome što u pisoare stavljaju osvežavajuće kuglice. Kada bi neka kozmetička kompanija poželela da napravi parfem s arhetipskom notom britanskog noćnog života, to bi bilo to: miris kuglica za pisoare. Mada nisam siguran da bi se *L'Eau de Gateau D'Urine* dobro prodavao. Ipak, to mi je tema za razmišljanje dok odbrojavam sekunde do trenutka kada će Daril početi da priča o poslu.

Stolovi su uglavnom prazni, pa biramo sto do prozora i uzimamo plasticirane jelovnike koji nude klopu tipičnu za britanske pabove – odmrznuta gotova jela koja je neko u kuhinji podgrejao u mikrotalasnoj i izručio na tanjir, možda uz koju grančicu peršuna, ako im dođe da se luksuziraju. Ponekad se čini da u Britaniji sve funkcioniše na ovaj način, automatski i nemarno. Ovo nije pravi pab i to nije hrana koja se služi u pravim pabovima, već čudna simulacija onoga što ljudi misle da žele.

O bože, nije ni čudo što su me izbacili iz kuće.

„Ja ću ribu i pomfrit“, objavljuje Daril. „Moram na brzinu da jedem, u dva mi dolazi kupac za ono mesto u Kliftonu.“

Ah, već je počelo. Nabijam glavu u jelovnik i vagam da li da naručim autentične lazanje s gomilom mocarele ili da se bacim u reku. Ejvov verovatno ima svežiji ukus.

Te noći vraćam se kod Dena iscrpljen i nervozan. Ne mogu da razmišljam ni o čemu drugom osim o tome kako sutra treba da izvedem Sema, verovatno u park, a potom u kafić. I ta pomisao me užasava. Da ne budem pogrešno shvaćen: volim Sema svakim delićem svog bića, ali on je tako težak. A ja nikako ne umem s njim. Kada primetim da počinje da se uzrujava – ako mu ne damo da gleda TV, ili se probudi i shvati da treba da ide u školu, ili se zbuni oko planova za vikend – automatski se i ja unervozim. Stegne

mi se u stomaku, frustriranost raste i odjednom se nađemo u situaciji da se čeka ko će prvi da eksplodira. Samo Džodi ume da ga smiri. Samo Džodi.

Tog popodneva u kancelariju je došao par da se posavetuje u vezi s hipotekarnim kreditom za kućicu u nizu u Toterdaunu. Povelj su i klinca, koji samo što je prohodao. „Mnogo je pričljiv“, ciče uglas. „Ne zatvara usta.“ Zapravo se nesvesno hvališu, hoće da mi kažu kako je pametan, kako je napredan – taj bucmasti dečaćić koji pretura po mojoj kanti za papir i pevuši *Diznijeve* pesme. Ne kažem im da je moj sin u tom uzrastu umeo da kaže možda tri reči – četiri ako računamo „šlur“, reč koju je često govorio, a čije značenje ni dan-danas ne uspevamo da odgonetnemo. Prijatelji bi nam govorili: „Ah, svako dete se razvija različitim tempom, biće sve u redu“. A mi bismo mudro klimali glavom i pravili se da nismo zabrinuti. A onda bismo otišli na internet i prečešljavali sajtove o roditeljstvu. „Ovde piše da bi do druge godine trebalo da ima vokabular od pedeset reči!“ A on nije imao. Ni blizu. Nisam siguran ni da li sada zna toliko reči, a ima osam godina.

Siroti Sem. Siroti moj dečak.

Den izlazi u grad.

„Hoćeš sa mnom? Opet ima svirka u *Krijejšenu*. Moj ortak je zadužen za nju.“

Uvek ide na svirku u neki klub i uvek je neki njegov ortak zadužen za nju. Po ko zna koji put zapitao sam se kako mu to uspeva. Dve godine je mlađi od mene, ali nije samo u tome stvar. Život mu klizi kao da je pod kontrolom tempomata; lepe stvari mu se dešavaju bez obzira na to da li ih on želi ili ne. Kada mu je pre tri godine umro davnozaboravljeni stric, ispostavilo se da je Denu ostavio automobil: vintidž porše 911 svetloplave boje. Den ga retko vozi, pa stoji parkiran u podzemnoj garaži ispod njegove zgrade, a vrednost mu iz dana u dan raste. Čini se da nema nikakvih briga, da nema pravih obaveza, osim što pomaže mnoštvu novih diskografskih kuća u Stouks Kroftu. Den je Den. Zajedno smo odrasli, išli u iste škole, upoznavali iste ljude, iste devojke, iste siledžije, i sve to vreme Den je uvek bio Den. Mene je izvlačio iz tuča, a Emu štitio od nespretnih i nepoželjnih udvarača u diskotekama pri domovima omladine. Šta god se meni posle dešavalo – roditeljstvo, širok spektar tuge, uviđanje da moram da radim sranje od posla da bih mogao da izdržavam svoju pritajeno disfunkcionalnu porodicu – Den je ostao isti, i dalje je bio *kul* tip koji uživa u životu.

Bio jednom jedan dečak

I ja sam bio kul tip, nekoliko godina. Tačnije, četiri. Dok sam studirao, igrom slučaja našao sam se na čelu udruženja za alternativnu muziku po imenu *Oblivion*. Puštali smo postrok i uvrnutu elektronsku muziku u malim prostorijama punim kvazimuzičara koji imaju sud o svemu. Povremeno smo u bezveznim lokalnim pabovima priređivali žive svirke, a jednom sam u napuštenom industrijskom objektu organizovao muzički festival, koji su lokalne novine opisale kao „gotovo nemoguć za slušanje“. Taj smo citat naredne dve godine stavljali na sve naše flajere. Den je dolazio i spavao kod mene dok je išao na dizajnerski kurs u Bristolu; dizajnirao nam je postere, čak nam je i sajt napravio. On se i dalje bavi svim tim, ali mene je prošlo. Život se isprečio.

„Mislim da ću da ostanem kod kuće. U svakom slučaju, hvala. Hvala ti, Dene.“

„Bez brige, druže.“

Zurim u prazan televizijski ekran, iako u Denovom stanu ne manjka opcija za zabavu na istom. Ima četiri stotine kanala preko kablovske i hard-drajv pun filmova i serija – ima ih više nego što bi bilo ko uspeo da odgleda za čitav život. Ali toliki izbor me zbunjuje i blokira. Kako čovek danas da odluči šta da gleda? Šta ako se posvetim jednoj seriji, ali postoji bolja, a već sam utrošio sate i sate života na pogrešnu? To je ono što pojedinci nazivaju „problemima Prvog sveta“. Znete već takve ljude – iznenada, likujući, postave komentar ispod vaše objave na Fejsbuku ili Tviteru, bezobzirno vas prozivajući što brinete zbog svakodnevnih sitnica. Superzabavna lekcija koju naučite kao roditelj povremeno problematičnog deteta: ljudi obožavaju da sude drugima. Vole da vam se rugaju s pozicije svojih prividno savršenih života. Nego, da ne ulazim u to. Moram da nađem nešto što će mi skrenuti misli sa Sema i sutrašnjeg dana, ali ništa mi se ne čini odgovarajuće. Ne želim ni na šta da se koncentrišem. Ne mogu. Džodi kaže da mi je potrebna pomoć; možda i jeste. Svašta mi se mota po glavi, mozak mi liči na vrtlog strahova i briga, ne mogu ništa da uhvatim ni za glavu ni za rep.

U redu, udahni duboko. Tako je. Evo kako stvari stoje: morao sam da napustim Džodi i Sema. Otišao sam jer smo se stalno svađali i bili pod stresom. Moram da smislim kako da zaustavim to. Moram da naučim da se nosim s pritiskom. Moram da pronađem tračak svetlosti koji će mi pokazati izlaz odavde.

Ne bih rekao da sam u pravom raspoloženju da konačno počnem da gledam *Brejkig bed*.

Treće poglavlje

Sutradan ujutro Sem je već spreman i čeka me na vratima. Na sebi ima duks s kapuljačom, koju je stavio na glavu, a ispod jednu od svojih specijalnih majica, s postavom i obloženim šavovima, da je ne bi osetio na koži. Postoje čak i sajтови posvećeni isključivo takvoj odeći; to je nešto što otkrijete usput, boreći se s nizom neobjašnjivih mušica i fobija. Postoji čitav biznis zasnovan na zadovoljavanju potreba dece koja se ne osećaju udobno u našem svetu.

„Tata, jel' idemo u park? Jel' idemo u kafić? Tata, hoćeš da uđeš?“

„Ući ću nakratko.“

Dnevna soba, kao i uvek, izgleda kao da je pala bomba, s odećom, knjigama i igračkama razbacanim po podu. Svaki kutak zatrpan je stvarima – tu su maramice, neotvorena pošta, novine. Pohabani dvosed je mapa mrlja od kukuruznih pahuljica; ekran televizora zamrljan otiscima prstiju; police samo što ne eksplodiraju od roditeljskog krša. Dopola napravljeni lego modeli, plejmobil motori, akcione figure bez nekog od udova. Moji diskovi nemarno naslagani u čošku, jedan kraj karniše odvalio se od zida i visi, a zavesa uzaludno leprša na povetarcu kraj otvorenog prozora.

Ovo je moj dom, pomislim. I odjednom mi zastane knedla u grlu.

Niz stepenice silazi Džodi, duge kestenjaste kose oprane i umotane u peškir, s ponekom nestašnom loknom na licu. Na sebi ima farmerke i široku majicu. Izgleda umorno. I oprezno.

„Zdravo, Alekse.“

„Zdravo. Kako... kako ide?“

„Tata, jel' idemo u park? Jel' mogu da ponese loptu? Tata, jel' mi treba torba za loptu?“

„Nisam siguran da možemo da ponese loptu, pošto posle idemo u kafić i...“